

Uzdrowisko Busko-Zdrój

Położenie administracyjne

Busko-Zdrój położone jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie buskim, w regionie zwanym Ponidzie, od przepływającej rzeki Nidy, na Garbie Wójczańsko-Pińczowskim. Miasto położone jest 56 km na południowy-wschód od Kielc i 88 km na północ od Krakowa na obszarze obejmującym w większości środkową część Niecki Nidziańskiej, która oddziela dwa makroregiony geograficzne Polski: Wyżynę Kielecko-Sandomierską i Wyżynę Krakowsko-Częstochowską. Miejscowość jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Busko-Zdrój, która posiada uzdrowiskowo-rolniczy charakter.

Mapa 2. Lokalizacja uzdrowiska Busko-Zdrój

Źródło: opracowanie własne.

Obszar uzdrowiska Busko-Zdrój o powierzchni 4 538,6 ha obejmuje następujące miejscowości: miasto Busko-Zdrój i sołectwa: Łagiewniki, Bronina, Owczary, Radzanów, Kawczyce, Zbludowice, Wolica Siesławska, Chotelek, Siesławice. Powierzchnia gminy wynosi 236 km² (23 550 ha) z czego ponad 80% powierzchni wykorzystuje się rolniczo (18 862 ha), 13% stanowią grunty leśne oraz tereny zadrzewione i zakrzewione, 6% grunty zabudowane i zurbanizowane, natomiast 1% to nieużytki¹. W skład gminy wchodzi miasto Busko-Zdrój oraz

¹ Materiały źródłowe uzyskane w badanym samorządzie: Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju – 29.09.2020 r.

47 sołectw², na terenie których według stanu na 31 grudnia 2019 r. zamieszkuje 31 214 mieszkańców³. W skład Rady Miejskiej wchodzi 21 radnych⁴.

Rys historyczny uzdrowiska

Pierwszym badaczem buskiej solanki był Jan Filip Carosi, który w 1781 r. opublikował opis geologiczny wypływów solanki w Busku. 28 września 1784 r. warzelnie soli w Busku odwiedzili sławni geolodzy: Jerzy Forster, Jan Jaśkiewicz, Franciszek Scheidt i Berniard. Stwierdzili oni, że buska solanka zawiera: „dwie kwinty soli w pincie wody”, co w przeliczeniu na miary dziś obowiązujące wynosiło 3,4 g soli w 0,568 l wody. Była to woda bardzo silnie zmineralizowana. W czerwcu 1787 r. przez 6 godzin bawił w Busku król Stanisław August Poniatowski, który zapoznał się z postępem prac badawczych. Produkcją soli w Busku interesował się Hugo Kołłątaj, który zlecił ks. F. Ossowskiemu, częściowo finansującemu prace, by ten przysłał próbki ziemi z odwiertów, celem przeprowadzenia badań laboratoryjnych. W latach 1825-1835 coraz więcej pacjentów poddawało się kuracji w Busku. Jednym z nich był leczący przewlekły reumatyzm dzierżawca Buska, Feliks Rzewuski, były generał wojsk napoleońskich. Ocenivszy wysoko walory lecznicze solanek, założył spółkę warszawskich akcjonariuszy, a następnie otrzymał zezwolenie na otwarcie uzdrowiska. Pierwszy zakład kąpielowy uruchomiono 1 czerwca 1836 r. w pięknym budynku łazienek, zaprojektowanym przez wybitnego architekta Henryka Markoniego. Łazienki zostały wybudowane w rozległym parku, zaprojektowanym przez Ignacego Hanusza. W latach 1865-1874 uzdrowisko znajdowało się pod zarządem państwowym, po czym zostało wydzierżawione, najpierw Lubieńskiemu, następnie doktorowi Dobrzańskiemu, który obok wód siarczanych zastosował do leczenia muły mineralne, wydobywane w okolicach stawów. W 1894 r. Zakład Zdrojowy przejęła Komisja Rządowa. W 1918 r. Szymon Starkiewicz rozpoczął na tzw. „Żwirowej Górze” leczenie chorych dzieci. Przystąpił też wkrótce do budowy zakładu leczniczego dla dzieci, który nazwano „GÓRKA” od miejsca usytuowania. Zakład oddano do użytku w 1927 r. W czasie II wojny światowej łazienki uległy dewastacji. Do remontu przystąpiono bezpośrednio po wojnie. Od początku lat sześćdziesiątych rozpoczęto budowę nowych sanatoriów⁵.

² R. Okrajewska, W. Chaba-Demiańczuk, *Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Busko-Zdrój na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy do 2019 r.*, Inwesteko Zakład Ochrony Środowiska, Kielce 2011, s. 7.

³ Na podstawie materiałów źródłowych udostępnionych przez badaną jednostkę – Badanie nt. „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce” – maj 2020 r.

⁴ Uchwała Rady Miejskiej w Busku-Zdroju Nr V/75/2019 z dnia 7 marca 2019 r.

⁵ http://www.busko-zdroj.com/cbs/hist_uzdrow.html (dostęp: 16.04.2020).

Działalność uzdrowiskowa

Uzdrowisko funkcjonuje w oparciu o Uchwałę Nr XXII/281/2020 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 25 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia Statutu Uzdrowiska Busko-Zdrój (Dz. Urz. Województwa Świętokrzyskiego, Kielce dnia 1 lipca 2020 r., poz. 2443).

Najważniejsze surowce lecznicze

Do naturalnych surowców leczniczych wykorzystywanych w uzdrowisku należą⁶: woda mineralna, woda lecznicza, solanka i borowina. Wydobywane z odwiertów położonych na terenie uzdrowiska wody mineralne należą do rzadko spotykanych wód leczniczych, które zawierają siarczki z uwalniającym się siarkowodorem. Buska woda siarczkowa zawiera także duże ilości jodu, bromu, fluoru, boru oraz wiele innych mikroelementów. Wody siarczkowe używane są do kąpieli, kuracji pitnych oraz do płukania jamy ustnej. Działają przeciwzapalnie, przeciwreumatycznie, odtruwająco i regeneracyjnie. Obniżają poziom cholesterolu i cukru we krwi a tym samym zapobiegają miażdżycy. Buskie solanki jodkowo-bromkowe zawierają szczególnie cenny dla organizmu jod i selen. Kąpiele jodkowo-bromkowe stosuje się w niektórych chorobach układu krążenia oraz układu vegetatywnego. Woda jodkowo-bromkowa zawiera ważne biopierwiastki i mikroelementy, m.in.: sód, potas, magnez, selen, żelazo i inne. Selen zawarty w wodzie jest niezbędny dla zdrowia mięśnia sercowego i naczyń krwionośnych, przeciwdziała powstawaniu nowotworów i powoduje wzrost odporności. Wykazuje także działanie uspokajające oraz relaksacyjne⁷.

Lecznictwo uzdrowiskowe

W oparciu o właściwości lecznicze naturalnych surowców i klimatu w uzdrowisku prowadzone jest leczenie uzdrowiskowe w następujących kierunkach leczniczych⁸: choroby ortopedyczno-urazowe, choroby reumatologiczne, choroby kardiologiczne i nadciśnienie, choroby układu nerwowego, osteoporoza oraz choroby skóry. Usługi w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego na terenie Buska-Zdroju świadczą: „Uzdrowisko Busko-Zdrój” S.A., Sanatoria „Słowacki” Sp. z o.o., 21 Wojskowy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny w Busku-Zdroju, Sanatorium „Włókniarz”, Sanatorium Uzdrowiskowe „Nida-Zdrój”, Sanatorium Uzdrowiskowe „Astoria”, Sanatorium „Zbyszko” oraz Sanatorium „Bristol”. Środowisko Parku Zdrojowego

⁶ Na podstawie materiałów źródłowych udostępnionych przez badaną jednostkę – Badanie nt.: „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce” – maj 2020 r.

⁷ <https://www.busko.pl/pl/wody-lecznicze-pl.html> (dostęp: 16.04.2020).

⁸ Na podstawie materiałów źródłowych udostępnionych przez badaną jednostkę – Badanie nt.: „Diagnoza gmin uzdrowiskowych w Polsce” – maj 2020 r.

o powierzchni ponad 24 ha zapewnia kuracjom korzystne warunki wypoczynku i wpływa pozytywnie na proces leczenia i rehabilitacji⁹. W południowej części Buska-Zdroju, w „Parku za Maskalisem”, powstała w 2020 r. największa obecnie w Polsce tężnia solankowa¹⁰.

⁹ <https://www.busko.pl/pl/park-zdrojowy-pl.html> (dostęp: 16.04.2020).

¹⁰ <https://www.busko.pl/pl/teznia.html> (dostęp: 16.04.2020).

Sanatorium Marconi w Busku-Zdroju

Tężnia solankowa w Busku-Zdroju
fot. Bartłomiej Milc
